

VÄSTGÖTA BYGDEN

Tidskrift för hembygdsarbete, natur- och kulturminnesvård utgiven av Västergötlands Hembygdsförbund

Hej, käre besökare!
Västgötabygdens förstasida finns på nästa sida!

Tycker du att tidskriften är läsvärd rekommenderas att du satsar på en tidningsprenumeration!

Vid 1 ex. kostar 1-årsabonnemang 150:-

Vid minst 10 ex. (i samma beställningslista) rabatteras priset till 130:- / ex.

Listan skickas till Västergötlands Hembygdsförbund, Box 15, 534 21 VARA, Fax: 0512-33942, E-post: vasterg.hembygdsf@telia.com

Avgiften erläggs på en inbetalning till Västergötlands Hembygdsförbunds bankgiro 378-5383.

PS! Tips till föreningar etc. Ge en prenumeration till föreningarnas hela styrelse, alla trotjänare, skolor, äldreboende och inte minst läkar- och tandläkarmottagningar m.fl !

Det kommer att uppskattas!

Västgötabygdens redaktionskommitté

VÄSTGÖTA BYGDEN

Tidskrift för hembygdsarbete, natur- och kulturminnesvård utgiven av Västergötlands Hembygdsförbund

Nr 1 - 6

Årgång 72

2017

Dags att prenumerera på Västgötabygden 2017

Nu har du fått årets sista nummer av Västgötabygden 2016 och då är det snart dags att förnya prenumerationen.

Vi är glada över att vi får fler och fler prenumeranter. Vi är också glada över uppmuntran vi får från er.

Precis som förra året skickar vi med ett bankgiroinbetalningskort. Vårt Plusgirokonto är avslutat, så det är bankgiro som gäller. Glöm inte att skriva in ditt namn och adress i meddelanderutan.

Brukar du vara med på en gruppnumeration skall du inte betala in avgiften själv, men kolla med föreningens kassör eller den som ansvarar för gruppnumerationen i din förening.

Inför julen och inför högtidsdagar uppstår ibland problem. Vad ska man ge till dem som redan har allt de behöver? Kanske en prenumeration på Västgötabygden kan vara lösningen. Betala via bankgirot, men glöm inte ange mottagarens namn och adress och att den är en gåvoprenumeration.

Vi önskar alla våra läsare ett trevligt år med Västgötabygden!

Redaktionskommittén

 bankgirot

INBETALNING/GIRERING AVI

Tidningen skall skickas till:

Namn:

Adress:

Postnr: Postadress:

Prenumerationsavgift helår: 150:–

Betalningsavsändare

Betalningsmottagare

VÄSTERGÖTLANDS HEMBYGDSFÖRBUND

Inbetalningsavgift
(ifylls av banken)

Från bankgiro nr (vid girering)

Belopp - ange alltid kronor **och** öre

Till bankgiro nr (ifylls alltid)

150 00

3 7 8 5 3 8 3

SKRIV ELLER STÄMPLA INTE I FÄLTET NEDAN - AVSETT FÖR MASKINELL LÄSNING

#

#

#45#

VÄSTGÖTA BYGDEN

Tidskrift för hembygdsarbete, natur- och kulturminnesvård utgiven av Västergötlands Hembygdsförbund

Nr 6

Årgång 71

2016

Bild Börje Brorson

Skomakarens julafton

sidan 6

Profilen - Ake Bonnier

sidan 10

Hänt på bögda ...

sidan 16

Copyright
Kungahuset.se

HKH Kronprinsessan Victoria

Västergötlands Hembygdsförbunds beskyddarinna

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Tankar i tiden - Leif Brunnegård.....	4
Julen fylldes av oro för Ingeborg i Skara.....	5
Skomakarens julafton, en historia från Tunhem ..	6
Vad säger bilden, Jan Töve	8
Det öppna landskapet och demokratin	9
Profilen - Åke Bonnier.....	10
Helt naturligt - Den mystiska skalbaggen.....	12
Vill ni bli Årets Hembygdsförening 2017?	13
Fullsatt i kapellet	14
Stockholmsvägen från Gräfsnäs	15
Hänt på bögda - Medelplana, Tranemo, Vass- ända Naglum, Ornunga, Brandstorp, Särestad ..	16
Industrisamhällets kulturarv, värt att bevara	19
Årets hembygdsbok - är det er bok?	19
Årets hembygdsbok 2016	20
En sann hembygdsvän har lämnat oss	21
Ingen smed från Småland	21
Läsvärt i korthet	22
Fadder eller knöcker	22
Årsstämman 2017	23
Tack för i år	23
Från forntid och nutid för framtid	24

För redigering/layout svarar Leif Brunnegård, Asklanda Ekehagen, Vårgårda, och tidningen trycks hos Rydins Tryckeri AB, Nossebro.

Utgivningstider är 22-28 febr, 15-21 apr, 24-30 juni, 24-30 aug, 26-30 okt, 24-28 nov.

Senaste manusdag sex veckor före utgivning.

Hemsida: www.hembygd.se/vastergotland

ISSN 0346-4954

VÄSTGÖTA- BYGDEN

Tidskrift för hembygdsarbete,
natur- och kulturminnesvård.
Medlemstidskrift för
Västergötlands Hembygdsförbund
Årgång 69
Utkommer med 6 nummer per år
Avgift 2016 150:-

Varifrån kommer artiklarna i detta
nummer?
Siffrorna på kartan hänvisar till
sidnummer i tidningen.

Helt ideellt

Vår tidning är ganska unik. Vi som gör tidningen jobbar helt ideellt. Vi är en redaktionskommitté på tio personer som träffas ett par tre gånger per år och har samråd om innehållet. Ur den gruppen är vi tre som har det direkta ansvaret att det kommer ut sex Västgötabygden per år.

I det här numret är vi 21 skribenter och fotografer som hjälpts åt. Ingen av oss får något arvode, vi gör det för att glädja andra och oss själva.

Du är också välkommen som medarbetare!

Ordföranden har ordet

Försöker skriva en spalt till det här numret, nummer sex, en blåsig söndageftermiddag och det innan tidskriften nummer fem har hamnat i era brevlådor! Det är en fördröjning i tid mellan textens tillkomst och fram till den läses. Ska erkänna att det inte hänt så mycket nytt. Det är mer än fullt upp med det som rapporterats tidigare i den här spalten.

Det som har ändrats är att höstmöten, enligt den modell som vi haft under ett antal år, inte har genomförts. Orsakerna är flera, dels kom vi i tvivelsmål om det var rätt modell eftersom mötena har samlat så få föreningar med få medlemmar. Dels tog hösten en hel del kraft med de arrangemang som 100-årsfirandet medförde.

Med detta sammantaget kom insikten att vi måste göra något annat för att försöka möta fler föreningar och få till en bra dialog. Planering och formerna pågår för fullt och förhoppningsvis kommer vi att under senhösten och vintern att höra av oss till alla föreningar och på ett antal fler ställen bjuda in till träffar.

Ofrånkomligt är vi inne på finalen av detta kalenderår och ni får alla ursäkta om jag nu uttrycker mig betydligt beskare! Försöker för det mesta visa gott tålamod och att ta det varligt, men ibland finns risken att det brister.

Trots flera års information intill gränsen till tjuat måste det återigen påpekas att alla föreningar ska rapportera in medlemsantalet vid årsskiftet! Avgiften, som efter det ska betalas, är alltså för det gångna året! Det finns inte utrymme att invänta att de nya medlemsavgifterna kommer in framåt våren. Alla föreningar måste nu vara medvetna om att ert försäkringsskydd, som ingår i medlemskapet, inte gäller efter datumet för sista betal-

Jan-Olof Berglund

För dagen har jag inga detaljer att redovisa men i början av 2017 kommer en försäkringskonferens att hållas på riksnivå och därefter finns det mer att informera om. Men, en sak är klar, för byggnadsbeståndet är det avgörande i vilken omfattning som förebyggande åtgärder är på plats,

det påverkar premieavgiften på ett avgörande sätt!

När jag var besk tidigare i artikeln handlade det inte om alla föreningar. Kritiken gällde de föreningar som nästan alltid är sena med medlemsrapporteringen!

Till alla, sköt om er i höst och se till att ni syns, både med reflexer, friska batterier i lampan och framför allt, visa

er verksamhet!

Till sist en hjärtlig hälsning till alla läsare och föreningsmedlemmar inför stundande helger!

Ha det så bra till vi ses och hörs!

Jan-Olof Berglund

förbundsordförande

**God Jul
och Ett Gott Nytt År
från förbundets
funktionärer
till alla medlemmar!**

Berättar du för dina vänner om Västgötabygden?

Tankar i tiden ...

För mig är denna tidning lite speciell. Det är lite av en milstolpe för mig.

Det hela började en helt vanlig dag någon gång på hösten 2000. Jag var inne på biblioteket i Vårgårda. Jag kollade lite i tidskriftshyllan och plötsligt fick jag se Västgötabygden. Den kände jag igen från mitt hem. Pappa prenumererade på Västgötabygden redan på 40-talet. Jag bläddrade lite och kom på att jag kunde skicka in något från min hembygdsförening, Svältornas Fornminnesförening som är Västergötlands äldsta hembygdsförening. I nummer ett 2001 berättade jag om vår förening.

Ett samtal betyder så mycket

Ett par månader senare ringde Aina Lindborg, tidningens dåvarande redaktör, och frågade om jag ville vara med i redaktionskommittén. Efter lite betänketid svarade jag ja. Från och med nummer tre 2001 finns jag med i redaktionskommittén.

I början av 2006 berättade Aina och Bengt Lindborg att de ville avsluta sitt arbete med Västgötabygden. I redaktionskommittén blev det mycket huvudbry, hur skulle detta lösas. Vi kom överens om att bilda en redaktörsgrupp på tre personer, Roland Antehag, Hans Menzing och undertecknad. Vi drog i gång och det fungerade bra tyckte vi. På våren 2011 lämnade Roland vår grupp och efterträddes av Ann-Britt Boman.

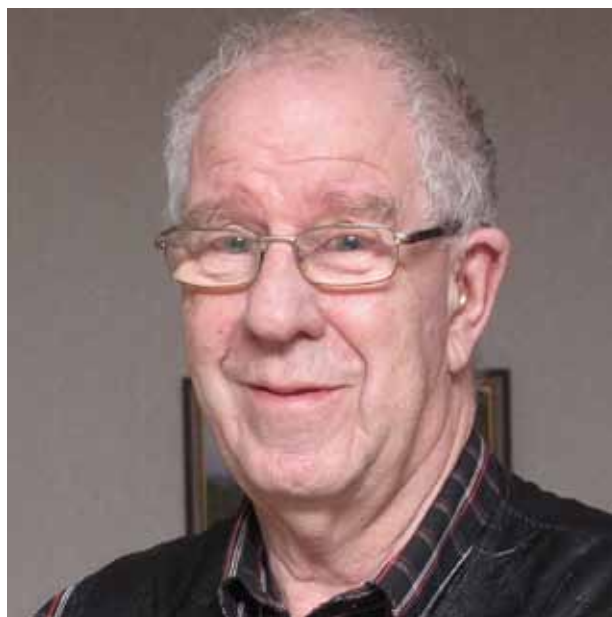
Lite nytt

Jag tyckte det var viktigt att ha en nära kontakt med det tryckeri som man jobbar tillsammans med och vi begärde in offerter från företag i min närhet. Valet föll på Rydins tryckeri i Nossebro, ett företag som jag var bekant med och som tidigare tryckt Västgötabygden.

Vi gjorde en del förändringar i layouten och startade upp några återkommande rubriker. Hänt på bögda... Helt naturligt, Tankar i tiden, Profilen och Sista sidan, som många läser först. För att få tidningen mer intressant beslöt vi att ha korta artiklar, helst inte mer än två A4-sidor. Vi fick halva tidningen i färg och vi fick lägga in hela tidningen på förbundets hemsida. Vi ville också ändra utseendet på framsidan, men det ville inte förbundsstyrelsen. Från och med nummer tre 2013 är alla sidor i färg.

Fler skribenter

Ett ofta förekommande ärende när redaktionskommittén träffades var hur vi skall göra för att innehållet i Västgötabygden skall spegla så många orter som möjligt i vårt landskap. Vi har haft olika idéer men det har inte

Leif Brunnegård

fungerat. Men vi har tjtötat i olika sammanhang och uppmanat folk att skriva och berätta. Och nu är vi på god väg. Så många sidor Hänt på bögda som vi hade i förra numret har vi aldrig haft tidigare.

Tack för hjälpen

Detta är den sextiofjärde Västgötabygden jag redigerat och det är den sista. Från och med nyår tar Monika Moberg över ansvaret. Det är jag glad för. Nu vill jag tacka alla er som hjälpt mig på olika sätt, ni i redaktionskommittén, ni som försett mig med material, ni som gett mig uppmuntran. Men det är tre stycken som jag vill ge ett särskilt tack för extra mycket stöttning, utan er hade det aldrig fungerat. Först i raden är min fru Inga som inte bara läst korrektur utan även haft tålmod att ge mig synpunkter och goda råd. Så är det Hans Menzing som också läst korrektur, men som också varit mitt bollplank som erfaren journalist. Och sist men inte minst Lindy Malm på Rydins Tryckeri som lärt mig så mycket om hur man ska tänka och praktiskt genomföra en redigering av Västgötabygden. Det är tack vare Lindys bildjobb tidningen är så fin.

Hot eller löfte

När jag nu slutar som redaktör innebär det inte att jag slutar skriva i Västgötabygden, jag kommer nog att dyka upp då och då. Hot eller löfte, det bestämmer du själv.

Leif Brunnegård

Julen fylldes av oro för Ingeborg i Skara

Sigill. Hertiginnan hade ett så här stiligt sigill.

Gälakvist. På den här kullen tillbringade hertiginnan Ingeborg en jul i vånda 1317.

Ingeborg skulle egentligen haft en fantastisk jul i Skara 1317. Året innan hade hon som 15-åring fullgjort sin plikt och fött en son till sin man, hertig Erik, och nu fick hon en dotter på borgen i Skara. Ingeborg var norsk kungadotter och egentligen Sveriges första dam, för att använda ett amerikanskt uttryck. Eriks bror Birger var kung, men det var Erik som styrde.

Men nu växte oron allt starkare. Strax före jul hade kung Birger bjudit in sina bröder, hertigarna Erik och Valdemar, till en försoningsfest på Nyköpings slott och sedan dess hade Ingeborg inte hört ett livstecken från sin man.

Håtunaleken

Skara förvandlades då till en plats där svenska stormän passerade i en ström, alla för att förhandla med Ingeborg och med varandra om vad som skulle göras. Ryktena sa att Birger tagit hämnd på sina bröder som vid en träff i Håtuna elva år tidigare tvingat till sig större delen av makten över Sverige. Båda de upproriska yngre bröderna hade kastats i fängelse och nu övervägde man hur de skulle befrias.

Ingeborg kunde möjligen glädjas åt att hon inte blivit inbjuden, kanske ansågs det olämpligt att hon reste så långt med tanke på den förestående födseln. Annars hade brödernas julfirande sett lovande ut med en trevlig upp-takt hos modern, änkedrottningen Helvig i Västmanland. Därefter hade alla samlats på Nyköpings slott där de åt, drack och trivdes. Ända fram till dess kungliga soldater

en natt trängde sig in till hertigarna, tog dem till fånga och kastade dem i en fängelsecell.

Detta var egentligen högst märkligt för Nyköping hörde till Eriks hertigdöme och där hade kungen och hans drottning suttit fångar ett tag efter den så kallade Håtunaleken. Säkert kände sig kung Birger extra nöjd med att just här stoppa hertigarnas intriger. Han försökte också lägga under sig hertigarnas områden, men hade helt räknat fel. Erik var mycket populär och kungen mötte starkt motstånd.

Alltför lång tid

Nere i Skara avlöste mötena varandra, många slöt upp för att befria hertigarna. Men det tog tid, alltför lång tid. När hertigtrogna trupper började samlas kring borgen i Nyköping skall kungen ha kastat bort nyckeln till brödernas fängelse och flytt till Danmark. Först i juli – ett drygt halvår efter att bröderna blivit fångar – kapitulerade borgens besättning. Och då var båda bröderna döda.

Så nu var 17-åriga tvåbarnsmamman från Norge plötsligt den kanske främsta maktbarnet i Sverige. Hennes anhängare lyckades gripa kungens son Magnus som avrättas och fältet var fritt för Ingeborgs treåriga son Magnus. Han ärvde den norska kungakronan efter morfar och valdes till svensk kung och var regent över ett enormt område från Orkneyöarna till Karelen.

Fast det var förstås andra som regerade, inte minst hans mor som fått Axevalla hus med län som bröllops-gåva. Fast karlarna såg till att få bort henne, de kunde ju inte ha ett fruntimmer som styrde.

Och Ingeborg glömde säkert aldrig den ohyggliga julen i Skara 1317.

Hans Menzing

Tumult på orgelläktaren på jultorgonen.

Skomakarens julafton

En julhistoria från Västra Tunhem

Den här historien berättade Hjalmar Larsson i hembygds-gården någon gång på 60 -talet i en bandad intervju. Hjalmar var den sista kalkarbetaren i Tunhem. Han hade sitt schakt mellan Kyrkan och Prästgården och han brände den sista ugnen 1951. Hjalmar var också kyrkogårdsarbetare, dödgrävare som man sa, det vill säga han grävde gravarna på kyrkogården. Men han var mycket mer, han var poet och han var musiker, aktiv i hembygdsföreningen och i IOGT-logen och stor kännare av bygden. Han var född på 1880-talet. Historien utspelar sig i slutet på 1800-talet och har muntligt förts vidare i socknen.

Det var en skomakare som varit på arbete borta i socknens södra del, på en gård i Härstad. Det var vanligt på den tiden att skomakaren kom till gården för att göra och laga skor och stövlar och seldon. Han stannade då några dagar och drog sedan vidare till nästa gård. Han var en gångeskomakare.

Nu var det julafton och skomakaren var färdig på gården. Kanske hade han dragit ut på arbetet lite för att få smaka på julmaten, och det hade han fått, han hade blivit rikligen fägnad både med mat och dryck och han hade också fått ett knyte med sig hem. Den korta dagen led mot sitt slut när han tog sina verktyg och begav sig hemåt. Han bodde uppe vid Floget invid Hunneberg så han hade en bit att gå.

Han gick inte stora vägen förbi Mulltorp och Bryngum utan han sökte sig fram på stigar och utefter dikesrenar upp mot berget och kom till Fristorp och vidare till Hårrum och så småningom till Prästgården och Kyrkan. När han kom till Kyrkan såg han att det lyste i fönstren. Det var kyrkvaktmästaren som höll på att göra ordning för julottan. Han satte nya ljus i stakar och ljuskronor och han eldade i de två stora kaminerna som stod utefter långväggarna för att det skulle bli varmt när församlingsborna om några timmar skulle komma för att fira julotta.

Skomakaren, som var både trött och frusen, bestämde sig för att gå in i Kyrkan och vila sig en stund. Han gav sig inte tillkänna för kyrkvaktmästaren utan smet upp för trappan till orgelläktaren. Väl däruppe såg han att luckan till utrymmet där bälgen stod var öppen, bälgen som med orgeltramparens hjälp försåg orgeln med luft, han smet in där och drog igen luckan efter sig och lade sig att vila. Det tog inte lång stund förrän han föll i djup sömn. För vaktmästaren blev det inte mycket sömn på julnatten, han hade underhållit elden i kaminerna och vaktat elden och när klockan blev halv 4 kom kyrkvårdarna och tillsammans hjälptes man åt att tända alla ljusen i kronor och stakar.

Strax började också församlingsborna komma. Från alla håll sökte dom sig upp till kyrkan, många hade lång väg att gå. Man kom från Nordkroken i norr och från Härstad i söder, från Malöga och Stallbacka i väster och Trohult upp på berget i öster.

En del hade ju tillgång till häst och släde och för dem var resan till julottan ett stort nöje. Man hade hängt bjällerkransar på selarna och de ljöd i takt med hästarnas trav.

Snön gjorde att det var ganska ljust, men många hade facklor eller lampor som lyste upp och traditionen bjöd dessutom att man skulle ha ljus tänt i alla hus under julnatten. Hästarna ställde man in i kyrkstallen där de fick en vändel med hö att tugga på i väntan på hemresan.

Allteftersom tiden gick så fylldes kyrkan och sorlet ökade. En del hade nog tagit sig en sup eller två för att komma igång vid den tidiga timman och det bidrog till att ljudnivån blev ganska hög. Man kunde också känna en doft av häst och svett breda ut sig i kyrkan.

Redan i god tid före klockan 5 var kyrkan full av folk. Kyrkan strålade av ljus, bara det en upplevelse för människor som före elektriciteten var vana vid att leva i halvmörker. Nu såg man fram emot att få sjunga med i de kända julsalmerna och höra kyrkoherden läsa julevangeliet.

Så ringer klockorna och sorlet i kyrkan tystnar och man gör sig beredda att resa sig upp för att sjunga. Var hälsad sköna morgonstund. Uppe på läktaren har organisten och orgeltramparen intagit sina platser.

Skomakaren då, ja hur är det med honom? Jo, när klockorna började ringa så vaknar han. Först vet han inte

var han är, det är ju kolsvart där inne, yrvaken ser han sig om. Kyrkklockorna som ljuder högt där uppe på läktaren får honom att inse sin situation. Panikslagen trevar han sig fram till luckan, men den är reglad nu. Vad ska han göra? Så tystnar klockorna och skomakaren känner att det rycker i bälgen, men han har ingen stans att ta vägen. När klockorna tystnat skall organisten börja spela, men det kommer inte ett ljud från orgeln. Irriterat vänder han sig till orgeltramparen och väser ”trampa, trampa, varför trampar du inte”. Orgeltramparen som förtvivlat kämpar med trampan, men inte får den att röra sig, svarar att det måste ha blivit något fel på bälgen. Organisten lämnar orgeln och rusar till orgeltramparen och denne öppnar luckan och ut ramlar då skomakaren som snabbt kommer på fötter och släpande på sin säck med verktyg kilar iväg och försvinner.

Nere i kyrkan växer ett sorl, man förstår att något händer på läktaren, men vad.

Organisten och orgeltramparen intar sina platser igen, lättade efter ha löst problemet.

Men problemet var inte löst. Orgeltramparen får inte trampan att röra sig, något har hänt med bälgen. Han öppnar då luckan och organisten tar ett ljus från orgeln och lyser in och då ser man att skomakarens lasketång har blivit kvar och den har fastnat så att bälgen inte kan röra sig. Man drar då bort den och problemet var löst.

Snart ljuder orgeln och tunhemsborna får sin julotta så som man fått den generationer tillbaka. Psalmerna är välbekanta och budskapet, evangeliet, är många hundra år och det är ju det som är fundamentet för deras kyrka. När julottan är över och människorna ger sig ut i vintermörkret igen så vill alla ha svar på frågan, vad var det som hände där uppe på läktaren egentligen. Snart får dom svar och händelsen kom att diskuteras i socknen en lång tid framöver.

För organisten och orgeltramparen blev det en julotta som dom sent skulle glömma och för skomakaren en riktig nesa. Han fick lida mycket för sin obetänksamhet att lägga sig att sova på orgelbälgen i kyrkan en julnatt.

*Text Harry Persson
Västra Tunhem
Bild Börje Brorson
Asklanda*

Muntligt förts vidare i socknen

Historien från Västra Tunhem hade muntligt förts vidare i bygden i cirka 80 år innan den dokumenterades i en bandinspelning. Det finns säkert små berättelser i din socken också som är värda att spara för framtiden. Dokumentera dem nu det kan bli för sent. Skriv ner dem eller spela in dem, helst både och.

Vad säger bilden

Jan Töve hade mycket att lära ut

I år var vår skrivardag förlagd till Axevalla Folkhögskola andra lördagen i oktober. Rubriken på sina förmiddagstimmar hade Jan Töve kallat Vad säger bilden? Det handlade både om bilder och texter. Jan Töve är en välkänd fotograf och har gett ur ett flertal fotoböcker både i egen regi och i samarbete med bland andra Södra Vings Hembygdsförening.

Bygdeskribenter. Att lyssna på en kunnig föreläsare och kolla på hur andra gör är inspirerande.

Jan Töve tog oss med på en liten historik om bildens historia från de första fotografierna i slutet av 1800-talet med glasplåtar i kameran, via filmrullarna fram till dagens digitala bilder. Hur vi upplevt bilden i dagspressen, bildtidningar som till exempel Se och Hänt i Veckan som hade mycket bilder och lite text. Då tyckte vi att det var fantastiskt med så mycket bilder. I dag vråker vi in bilder i de sociala medierna. På Facebook laddar vi upp 4 000 bilder i sekunden vilket blir 350 miljoner bilder per år. Helt ofattbara siffror.

Startade med Instamatic

Som tonåring köpte Jan sin första kamera, en Instamatic och intresset var väckt. I hallen hos en släkting hängde en jättefin kamera, en Rolliflex. Släktingen upptäckte Jans intresse och Jan fick kameran. Ganska snart växte intresset för naturbilder och det har blivit fotoresor över hela världen.

Så småningom upptäckte Jan att det var bilderna från landskapet hemma omkring som var de mest intressanta. Där man hade en egen historia om platsen eller människorna som gjorde att bilden innehöll en berättelse.

En hembygdsbok blir till

Jan Töve har växt upp i Härna utanför Hökerum. Där finns Södra Vings Hembygdsförening och där hade man bestämt att göra en hembygdsbok och man bad Jan vara med i redaktionsgruppen. Med datorns hjälp visade Jan

Goda råd. Jan Töve hade mycket att berätta om vad man bör tänka på när man skall göra en bok eller enklare skrift.

delar av boken och berättade hur man tänkt om bilder och text. Hur man bygger upp en sida men att man också bör ha en röd tråd genom hela boken. Det blev många frågor och synpunkter. När skall man ha en stor bild och när räcker det med en mindre. Måste bilden ha en direkt anknytning till artikeln och hemmaplan eller kan en främmande bild berätta något viktigt.

Det blev också prat om skriftens sidstorlek. Där tyckte Jan att det var viktigt att prata med tryckeriet på ett tidigt stadium för att få tips så man utnyttjar tryckeriet till max. Det handlar om att spara pengar. Att få ut 12 eller 16 sidor på ett ark kan handla om rätt mycket pengar.

Pixlar och ppi

Efter en god lunch i den gamla officersmässen blev det vägledning i bildbehandling. Idag har vi stora möjligheter att göra en bild mycket bättre kvalitetsmässigt. Det finns en rad olika bildbehandlingsprogram, en del lite enklare och billigare, en del lite mer avancerade och dyrare. Jan använde Photoshop som bildbehandlingsprogram och InDesign som layoutprogram. För många kan det verka väldigt invecklat, men har man inte lite grundkunskaper bör man inte bildbehandla. Spara alltid originalbilden utan att behandla den, den är ovärderlig. Skall din bild tryckas är pixelstorlek en viktig siffra. Men man måste också kolla sambandet bredd i centimeter och pixlar per

tum. Har du tänkt att din bild skall vara 15 cm bred kolla då under fliken bildstorlek att det står bredd 15 cm och 300 pixlar per tum.

Om din bild inte är digital utan en papperskopia, då måste du skanna den. Är din originalbild liten, kanske 6x9 cm, då måste du kunna göra den större med din skanner. Kolla att din skanner har den möjligheten.

Ett gott råd är att i god tid innan ni sätter igång med er skrift kolla med tryckeriet hur ni skall leverera bilderna. Även i det här avsnittet blev det mycket frågor och svar.

Egna alster

När Jan Töve lämnat oss blev det en stund då vi kunde

berätta om årsskrifter, böcker, hemsidor och sociala medier. Det händer mycket i våra föreningar. Att dokumentera vår historia är bra men det är också bra att tänka på att det vi håller på med idag snart är historia.

I redaktionskommitten hade vi funderingar på att göra ett uppehåll nästa år med en sådan här skrivardag. Men det kanske inte blir så, för det kom önskemål om att få lära mer om hur man jobbar med Facebook, Twitter och Instagram. Det är ju där vi träffar ungdomen fick vi lära oss från Ljushultsborna.

Väl använda timmar verkade de flesta vara överens om när vi skildes åt efter eftermiddagsfikat.

Leif Brunnegård

Det öppna landskapet och demokratin måste vi värna om

På Tångamässan i Vårgårda var Sveriges hembygdsförbunds ordförande Birger Svanström på plats och ur hans invigningsanförelse har vi lånat ett avsnitt.

I vår viktiga roll såväl bakåt som framåt, är det viktigt att värna, se till, att hotade miljöer och kulturarv inte försvinner. Vi behöver komma upp på barrikaderna. Att med ideella krafter vårda det som vi värnat om så det bevaras för framtiden. Utan hembygdsrörelsen blir det inte mycket kvar.

Visa upp. Föra kulturarvet vidare från vår generation till nästa generation, delvis ger ny teknik oss stora möjligheter, men ytterst måste man lära sig att använda föremålen, till exempel lien eller att kunna se torpargrunden i naturen.

Vi skall fortsätta att vara en demokratisk organisation på den lokala platsen, detta gäller såväl på landet som i staden.

Vi är en folkrörelse som fortsätter att växa. För tio år sedan var 1900 föreningar anslutna till Sveriges Hembygdsförbund, nu är det 2 050 föreningar.

Några stora hot mot kulturarvet som jag ser växa fram är det öppna landskapet, nu hotat av mjölkkrisen och vargarna är stora och frågorna svåra. Så läste han sin egen dikt Sommarhagen.

Birger Svanström är Sveriges Hembygdsförbunds ordförande och invigningstalade på Tångamässan.

Ett annat hot handlar om demokratin. Allt färre kan hantera den sedan de ungdomsförbund inom idrott, politik, nykterhet och kyrkan, som tidigare folkbildade människor mer heller mindre dragit sig tillbaka. Vi bör ta upp manteln och tillsammans med studieförbunden folkbilda om demokrati.

Leif Brunnegård

Kom ihåg att betala in hembygdsföreningens medlemsavgift så tidigt som möjligt nästa år och allra senast den 1 april.

20 kronor per medlem sätts in på Västergötlands Hembygdsförbunds bankgiro 378-5383.

Åke Bonnier biskop med mångfaldsperspektiv

Invigningspredikan. Biskop Åke Bonnier invigde den ekumeniska logmötesserien i Ornunga i augusti. Arrangörer var Svenska Kyrkan, EFS och Equmeniakyrkan i Asklandabygden.

I sitt herdabrev Resan berättar biskopen i Skara stift Åke Bonnier om sin livsresa fram till dess att han blev biskop i Skara år 2012. Det var en resa med flera hållplatser. Den första var det Bonnierska hemmet nära Humlegården i centrala Stockholm. Hemmet var rikt på konst och litteratur och präglad av kulturintresse och liberalism. Vägen vidare gick via konfirmation, Kyrkans Ungdom och så småningom teologiska studier i Uppsala och prästvigning. Efter många års församlingstjänst i Lidingö församling blev Åke Bonnier år 2006 domprost i Stockholms domkyrkoförsamling. Något som betytt mycket för honom under åren i Stockholm och även senare var Focolarerörelsen med dess gränssprängande andlighet och öppenhet för dialog. Namnet betyder "eldhärd".

Rötter i Västergötland

Inovember 2011 fick Åke Bonnier ett meddelande, att det var dags för biskopsval i Skara stift och en förfrågan om han ville ställa upp. På moderns sida fanns det anknytning till stiftet genom Wilhelm Turner, präst i Sunnersberg, och Anders Johan Enander, kyrkoherde och prost i Borås, där en gata är uppkallad efter honom. Han var soldatson och fick studera till präst. Som kyrkoherde i Borås var han samhällsengagerad och betydde mycket för stadens

utveckling. I prästgården vid Caroli kyrka växte en stor barnaskara upp.

Hur är det att vara "konverterad västgöte"?

Under helgen den 17-18 september ordnades med anledning av Sveriges Hembygdsförbunds 100-årsjubileum en mäsas på Tånga hed i Vårgårda med över 100 utställare och flera intressanta seminarier. Ett av dem hade rubriken "I nöd och lust – om kyrklig äktenskapssyn och kristen trosförståelse" och föredraget hölls av biskop Åke Bonnier. Redaktionen för Västgötabygden hade planerat att få intervjua honom för "Profilen", en stående rubrik i tidningen, och här fanns ett tillfälle, som vi tacksam tog emot. Vid avtackningen efter föredraget karakteriserades han som "konverterad västgöte",

och vi frågar hur det känns att som stockholmare med internationellt perspektiv flytta till Skara. Vi får svaret, att han känner sig vara en del av ett annat sammanhang än i Stockholm och att han känt sig mycket välkommen. Biskopsvalet var ju en process, och förfrågan om att kandidera inledde en tid av tveksamhet. Inte ville man ha

en liberal biskop i Skara, så det var ingen fara med att säga ja till kandidaturen! När det sedan kom till nomineringsval var tanken: "Om jag kommer på fjärde plats, så hoppar jag av!" Vid en hearing i Falköpings Folkets Hus möttes Åke Bonnier av så mycket värme att han kände: "Jag vill ju detta! Om ni vill ha mig som biskop i Skara stift, så kommer jag!" Vid det slutliga valet fick Åke Bonnier 78 procent av rösterna, det dittills mest överlägsna resultatet för en kandidat i ett biskopsval.

Nästa fråga handlar om hur biskopen upplevt mötet med Västergötland och Skara stift. Vi får svaret att det är ett Sverige i miniatyr, och att stiftet är ett multistift med så många olika miljöer och infallsvinklar. Biskopens tidigare erarenheter av stiftet var mest turistikunskaper härrörande från besök i Varnhem och Skara domkyrka. Inte anade han då att han skulle bli stiftets högste ledare!

Eftersom mässan på Tånga Hed är anordnad av

Profilen

Biskop som trivs. Åke Bonnier trivs som biskop i Skara stift och samarbetar gärna, berättade han bland annat för Ann-Britt Boman.

hembygdsrörelsen känns det naturligt att fråga: Vad har kyrkan och hembygdsrörelsen gemensamt och hur kan vi samarbeta?

Det finns många hembygdsföreningar i Västergötland, nästan en i varje socken. Och varje socken har en kyrka! Socknarna kom ju till i samband med att kyrkorna byggdes för snart tusen år sedan, och stiftet firade 1000-årsjubileum år 2014. Det finns cirka 435 kyrkor i Skara stift. Med tanke på framtiden kan det vara ett problem, när landsbygden avfolkas och kyrkorna blir tomma. Och ett yttrande som biskopen hört är: Jo, visst kan vi stänga kyrkor men inte min kyrka! En utredning som i form av ett förslag lämnas till kyrkomötet menar, att när en församling inte anser sig kunna ha kvar sin

kyrka, kan den överlämnas till Trossamfundet Svenska Kyrkan att förvaltas. Det behövs säkerligen mycket samarbete mellan kyrka och hembygdsföreningar, innan det kommit så långt!

När det gäller det vardagliga arbetet säger biskopen, att det är viktigt att hålla fanan högt även i det lilla sammanhanget. Han berättar om den lilla myran på elefantens hals, som kunde åstadkomma mycket i förhållande till sin storlek. Dialogen med omvärlden är alltid viktig liksom att göra roliga saker tillsammans. Tre uppmaningar avslutar vårt samtal: ”Kom ut! Gå ut! Stå upp!” Dessa biskopsord, som kanske främst gäller kyrkan, tolkar jag ur hembygdsrörelsens synvinkel som att vi bör vara stolta över vårt arbete och tala om vad vi utträttat. Vi har stora uppgifter inför framtiden, när det gäller att bygga ett hållbart samhälle. Vi kan visa på det resurssnåla samhälle och miljötankande som avspeglas i våra hembygdsgårdar. Vi kan skapa sammanhang och mening i människors liv genom att peka på perspektiven bakåt och framåt. Ha perspektiv bakåt, lev i nuet och ha visioner för framtiden men se också ut över världen! Det behöver vi i ett samhälle fyllt av utmaningar, som kräver nytänkande och öppenhet.

Vi kan se de stora sammanhangen i vår lilla värld runt omkring oss och förundras liksom Alf Henrikson: ”Dagen i dag är en märkvärdig sak. Tänk, evighet fram och evighet bak.”

*Text Ann-Britt Boman
Foto Leif Brunnegård*

Räddad. Ornunga gamla kyrka räddades från rivning 1905. Den är en av de 435 kyrkor som skall underhållas. I höst har den kalkats och taket tjärats och klockstapeln målats.

Den mystiska skalbaggen

Ingen skalbagge. Men tre gubbar, från vänster Leif Karlsson, Bo Jonsson och Åke Johanson fick vi på bilden.

En torsdagsförmiddag på "gubbadagiset" i "Körkestallen" i Rävlanda stormar min hustru in i lokalen medförande en genomskinlig plastburk innehållande en stor skalbagge av okänd härstamning. Baggen hade tydligen navigerat fel och slagit sig ned på en stol som var under omklädnad i grannfastigheten Föreningsgården. Kanske var man rädd för att insekten skulle börja käka på tyget och på så vis ställa till förtret. I vilket fall som helst ville man inte ha tillbaka insekten, men man ville ha den artbestämd.

Ryktet har ju spritt sig att på "gubbadagiset" där löser man alla problem. Vi grep oss an uppgiften med stort allvar. Det kom fram många namnförslag exempelvis ekoxe, kackerlacka, tordyvel, jordlöpare och någon drog till med sommargyllen, vår skalbagge skiftar ju i gult.

Det sistnämnda förslaget refuserades dock. Sommargyllen är ju en fågel.

Vi hade nu kommit in på ett sidospår. Vi kommer alltid in på ett antal sidospår när vi skall lösa problem. Ofta är sidospåren längre än huvudspåret. Claes Ove stoppade påpassligt in en CD i föreningens nya dator som nu fick debutera. Denna CD innehöll fågellåten av olika slag, först fick vi höra storlommen (fast jag trodde att det var storspöven). Därefter fick vi höra spillkråkan, som låter ganska lik gröngölingen. Bosse började sedan prata om gladan, som varit synlig i Storåns dalgång. Gladan är en rovfågel och vi blev alla glada att den finns här. Men där tog sidospåret slut.

Vi återgick till ordningen och fortsatte grubbla på insekten. Vi kunde inte ge upp så här utan vidare. Vi hade ju löst många mycket större problem än detta. Det vore genant att ge upp. Vi har till exempel haft åsikter i så vitt skilda ämnen som hur man kör bil under rusningstid i Paris och hur man hänger hö på en rundhässja. Det enda problem som jag i skrivande stund kan komma på, att vi gått bet på är: Varför fortsätter göteborgarna att köpa spårvagnar från Italien fast de inte fungerar?

Nu kom Claes Ove på en idé: Vi tar hjälp av den nya datorn! Och när han tryckt på ett antal tangenter i rätt ordning och flyttat musen hit och dit så kom det fram en bild på en skalbagge

som heter Bred gulbrämrad dykare. Den var det! På datorn står det att den är sårbar och sällsynt så vi släppte ut den. Hurra! Vår renommé som problemlösare var räddad.

*Text Åke Johansson
Foto Claes Ove Claeson
Rävlanda*

Ny adress till redaktionen

Från och med årsskiftet tar Monika Moberg i Skövde över som redaktör och ansvarig utgivare. Du når henne på telefon 0706-425670. Det blir också ny e-postadress redvastgotab@gmail.com. Både telefon och e-post fungerar redan så du kan redan nu skicka in material till nummer ett. Har du funderingar om din prenumeration kontaktar du som tidigare Eva Mann på kansliet. Hans Menzing fortsätter att ta emot årsskrifter och andra skrifter för en liten kort presentation.

Telefonnumret till Leif Brunnegård 0322 -66 10 26 upphör vid årsskiftet, men du kan ringa 0322 - 66 11 43.

Vill ni bli Årets hembygdsförening 2017

Till årets höjdpunkter hör korandet av Årets hembygdsförening. Utmärkelsen delas ut vid Västergötlands Hembygdsförbunds årsstämma. Många fler borde få utmärkelsen Årets hembygdsförening. Är er förening en av dem?

Nu finns chansen

Glöm all blygsamhet och sänd in en ansökan där ni berättar om er verksamhet. Vad är det som gör den unik och värd att uppmärksammas? Berätta om er verksamhet och berätta gärna om arrangemang och arbete som kan inspirera andra föreningar. Hur får ni barn och ungdomar eller yngre familjer att känna sig delaktiga och välkomna till er förening? Hur gör Er förening för att alla, oavsett ålder eller ursprung, skall känna sig välkomna och vilja vara med och stärka och bevara, främja och utveckla hembygdsrörelsens ställning i lokalsamhället och i er förening?

Utmärkelsen delas ut på 2017 års stämma

Kort sagt, det handlar om det där lilla extra, det som finns hos så många föreningar, men så sällan uppmärksammas! Välkomna med er ansökan!

Ansökan skall vara förbundet tillhanda per post eller epost senast den 11 februari 2017.

För tio år sedan fick Ewa Vikinsson och Lennart Knutsson från Eggvena hembygdsförening ta emot utmärkelsen Årets Hembygdsförening av dåvarande förbundsordföranden Hugo Isaksson.

Den förening som av Västergötlands Hembygdsförbund får utmärkelsen Årets Hembygdsförening kommer också att nomineras till Årets Hembygdsförening på riksplanet. Utmärkelsen delas ut av Sveriges Hembygdsförbund. Priset delades ut för första gången 2016 i samband med 100-årsjubileet under Hembygdens Helg på Skansen.

Nomineringen från Västergötlands Hembygdsförbund kan göras med ett eller flera av

nedanstående fyra kriterierna som grund:

1. Ställning i lokalsamhället - som mötesplats, betydelse för demokrati
2. Förmåga att arbeta med olika målgrupper - olika åldrar, kvinnor/män, intressen, integration
3. Bevarandeinsats - kulturmiljöarbete, samlingar, arkiv,
4. Förnyelse/utveckling - nytänkande som visar på möjlig framtid för hembygdsrörelsens arbete.

Välkommen med er ansökan!

Hälsning från förbundets valberedning

Valberedningsarbetet inför Västergötlands hembygdsförbunds årsstämma 2017 har börjat. Vi vill gärna ha förslag från er på lämpliga kandidater till förbundets styrelse. Ring sammankallande i valberedningen Mona Lorentzson, tel. 0520-660274

Fullsatt i Kapellet

Översiktsbild av den färdiga syllstommen som är placerad exakt på den plats där kapellet/stolpkyrkan på 1100-talet en gång stod. Syllstommen är utplacerad med hjälp av GPS-koordinater som uppmättes under utgrävningarna 2009.

Det var fullsatt i "Kapellet" på kulturarvsdagen i Södra Säm då arkeolog Claes Theliander invigde projektet Kapellet på ängen & Kyrkan i byn. Nästan 80 personer hade samlats för att höra Claes berätta om hur allt började med ett telefonsamtal 2008 från hembygdsforskarna och syskonen Arne och Helena Johansson. De ville väcka Claes intresse för en text och en markering på en gammal skifteskarta från 1710. Texten vid markeringen löd En gammal förfallen kyrkiogård.

Claes tyckte detta var intressant och det ledde fram till utgrävningarna 2009 där man på platsen fann resterna av ett träkapell (stolpkyrka) från 1100-talet.

Efter avslutade grävningar täcktes platsen åter över med jord, och för att inte platsen skulle falla i glömska så väcktes idén till att bygga en fullskalig syllstomme att placeras på platsen där kapellet en gång stod.

Byggnadsarkeolog och timmerman Magnus Sjöholm på Gotland kontaktades eftersom vi ville att syllstommen skulle tillverkas enligt medeltida byggnadssätt och med medeltida verktyg. Magnus tog sig an uppdraget att både rita och sedan tillverka syllstommen i skala 1:1. Syllstommens totala yttermått är 11,2 x 5,4 m varav långhusets yttermått är 7,4 x 5,4 m och koret 3,8 x 3,8 m.

I mitten av augusti 2016 levererades syllstommen till Södra Säm och Magnus Sjöholm var själv med under två dagar för att montera syllstommen på den plats där kapellet en gång stod.

Lagom till Kulturarvsdagen 2016 blev hela projektet klart och kunde då invigas. I projektet ingick även att ordna med parkering, att sätta upp informationstavlor och visarstolpar för tre promenadstigar samt ta fram en broschyr med information och karta till de historiska sevärdheterna i området.

Drygt hälften av besökarna hade före invigningen

Hembygdsforskaren Arne Johansson som tillsammans med systern Helena (ej i bild) fick Claes Theliander intresserad till att göra utgrävningarna i Södra Säm 2009.

gått den guidade "Prästavägsvandringen" med start vid Gällstad kyrka och avslutning vid Kapellplatsen i Södra Säm. Guider var hembygdsforskarna och syskonen Arne och Helena Johansson.

Utmed vägen bjöds på lite överraskningar som karamellkokerskan Blada-Maja som bjöd på karameller och den besvärlige och snusande fången i Länsmansgårdens jordkällare.

För er som vill veta mer rekommenderar vi ett besök till Södra Säm och Kapellplatsens stora informationstavla. Där finns broschyrer som hjälper dig att guidas runt bland våra historiska sevärdheter.

Uppe på kullen bakom informationstavlan finner du kapellstommen där du kan sitta ned och beskåda det gedigna timmerhantverket.

Detaljbild av stolphörnet med väggstavlar. Väggstavarna är 285 mm breda och 125 mm tjocka. Väggstavarna kan i verkligheten varit dubbelt så tjocka, men det vet vi inte.

*Roy och Yvonne Henriksson
Vegbty*

Stockholmsvägen från Gräfsnäs genom Skepplanda

Cykeln på bilden tillhör Anders Karlsson från Sjuberga som tog bilden 1928. Han tycks ha haft som affärsidé att fotografera, framkalla och göra kontaktkopior i kvällsmörkret att nästa dag sälja bilder som vykort. 1928 var han i dessa trakter och hembygdsföreningarna samlar nu in tvådelade bilder från hans sejour i området. Tanken är att komplettera bilderna som skett här nedan för att skapa ett tidsdokument för året 1928.

Garnvindan i Skepplanda är korset mellan vägarna Lidköping-Göteborg och Vänersborg-Alingsås. Före järnvägarnas tid reste man med diligens mellan Stockholm och Göteborg på vägen till vänster där Skepplanda kyrktorn sticker upp.

Vägen till höger mot Alingsås var brant och fick en ny sträckning 1917. Det sades att en bidragande orsak var att Fordbilar med bensintanken baktill måste backa upp för att bensinen skulle rinna fram till förgasaren. Länsman Lundgren skall ha drabbats av detta. Han arbetade för att bygga bort branta backar som var påfrestande för hästar. Han var en stor djurvän.

I den undre bildens mitt finns en officiell anslagstavla. Här är ett exempel. En morgon i augusti 1914 ringde det i Skepplanda kyrka. Men det var en dov klang som uppstår när man slår med kläppen mot klockan. Uppe i Skogstorp stod Munka-Karl och Munka-Teodor och tittade ner mot kyrkan och segelbåtarna på Göta älv. När de hörde den speciella signalen visste de att det fanns ett viktigt besked till socknens innevånare. Jaha, då får vi gå te Garvinna å se ätter, sa de till varandra. Där läste de att Sverige mobiliserade och att sjömännen skulle inställa sig.

Huset med Nordholms affär är byggt 1875 och från 1903 till 1951 var här affär. Till cirka 1920 drevs affären av Erik Larsson. Han hade även hand om posten som kom varannan dag. Hans bror Anders var delägare i en skuta som seglade på Göta älv och Grönån upp till Torsbro i Skepplanda.

Bo Björklund

Hänt på bögda...

Fototräffen i Medelplana Att göra järn i Tranemo

Värdefull gåva. Arne och Anita Tigerberg från Lidköping skänkte fotografier.

Kinneulle Hembygdsförening öppnade dörrarna för årets fototräff en under en lördag och söndag. Cirka 250 intresserade besökare. Redan innan dörrarna öppnades kom besökare och ville in, även efter stängningen letade sig ytterligare personer in..

Anita och Arne Tigerberg från Lidköping var några av de första besökarna som kom. Med sig hade de en stor låda, med fotoalbum och många fotografier som Anita fått överta efter en släktings bortgång. Anita, som aldrig bott på Kinnekulle, men har anor från Österplana socken visste inte vad hon skulle göra med de gamla fotografierna. Till fototräffen tog paret lådan med sig och ställde frågan om föreningen ville överta de flesta av fotografierna. Det visade sig att fotografierna hade stort värde för bygden och det fanns även en nedtecknad livshistoria.

Under de båda dagarna lämnades ytterligare fotografier in, många var från 1950-60-talet, vilket var en av tankarna med årets fototräff. Besökarnas reflektion över den rekvisita som samlats in av styrelsen och fanns uppställd på scenen väckte upp många minnen från dessa årtionden.

Från kaffeserveringen doftade det nybakade våfflor och kaffe, många blev mötena mellan människorna och samtalen fortsatte även i serveringen.

*Text Lena Brodin
Foto Freddie Wendin
Kinnekulle*

Fullt upp. Leif Stark mötte många intresserade mässbesökare.

1982 hittades de första kolningsgroparna och intill dem högar med järnslag. Sedan dess har 192 järnframställningsplatser registrerats i Tranemoområdet. De är från vikingatid och tidig medeltid. Tranemo hembygdsförening lät göra en arkeologisk utgrävning 1987.

Kunskapen att göra blästjärn har varit bortglömd, men man har efter cirka 20 år genom experiment (nästan) lyckats återskapa den.

Leif Stark fick många intresserade besökare på Tångamässan i Vårgårda där Tranemo hembygdsförening hade en monter med information om järnframställning.

*Inger Stark
Tranemo*

I många föreningar har man en kontaktperson som har som uppgift att göra reklam för Västgötabygden. Har ni det i er förening?

Ett lyckat samarbete

Utställningen.

Den 2 oktober hade hembygdsföreningarna Gärdhem och Vassända Naglum besök av Kalle Bäck, historiker vid Linköpings universitet. Tillsammans med släktforskarföreningarna i Vänersborg och Trollhättan hade Kalle Bäck inbjudits till en föreläsning som handlade om torp, torpare och deras tid, samt varför de slutligen minskade i antal.

Idén till träffen initierades av Släktforskarna i Trollhättan, då dess ordförande frågade oss i Vassända Naglumsföreningen om vi ville vara med och dela på kostnaden för Kalle Bäck.

Att frågan ställdes beror på att det under de senaste två åren pågått ett samarbete mellan båda släktforskarföreningarna och Vassända Naglum, då det gäller torpinventering inom Vassända Naglums område.

Det är Vassändaföreningen som har önskat hjälp från släktforskarna, då det har bedömts att dessa har goda kunskaper i att forska i arkiv. En nog så viktig del av arbetet med att dokumentera torp i bygden.

Från Gärdhems hembygdsförening fanns ett stort intresse för Kalle Bäckes redogörelse, då de i sin förening har lagt ner ett stort arbete med att dokumentera sina torp. Detta har lett fram till en bok som redovisar arbetet.

Bakgrund

Innan vi startade upp inventeringen söktes efter info på nätet. Vilka andra föreningar har gjort inventeringar och hur har de dokumenterat detta.

Dessutom letade vi efter om det redan gjorts någon inventering i Vassända Naglum.

Endast en sådan gick att finna, och lyckligtvis fanns författaren till detta arbete att finna. Efter kontakt med honom fick vi rätten att publicera hans arbete, vilket rörde sig om torpen norr om Öresjö, i Trollhättans kommun.

Inledningen av torpinventeringen var något trevande i början, men efter hand har det visat sig att flera personer aktivt har börjat intressera sig för att arbeta med det.

Efter hand som arbetet pågått har det blivit allt större intresse från våra medlemmar att få se ett resultat. Men vi inser att det kommer att ta flera år innan vi kan säga oss vara klara.

Den gemensamma träffen 2 oktober genomfördes inför fullt hus. Drygt 250 gäster hade infunnit sig till en trivsam eftermiddag i Danslokalen Träffen i Båberg.

Föreningarna hade kraftsamlat både medlemmar och material. Ett tiotal damer var sysselsatta med att få fram kaffe och smörgås till gästerna. Bildskärmar hade satts upp för att presentera föreningarna och böckerna om Gärdhemstorpen och Öresjötorpen fanns att köpa.

Dagen genomfördes i samarbete med studieförbundet +Vuxenskolan, som därmed kunde bistå med ekonomisk ersättning, till de fyra föreningarna.

Text Alvar Lövskog och Stig Åke Andersson

Foto Alvar Lövskog

I Svältorna är man extra glada 2016

Kulturella damer. Sabina Henriksson och Marianne Lindh tog emot Vårgårda kommuns Kulturpris 2016.

I år är vi extra glada i Svältornas Fornminnesförening. Föreningen har fått vara med om att få flera utmärkelser. Vid Västergötlands Hembygdsförbunds årsstämma i Skara fick föreningen ta emot Tengelandsstipendiet. Monica Alexandersson och Marianne Lind representerade föreningen vid ceremonin.

Några veckor senare fick en av föreningens medlemmar, Leif Brunnegård, ta emot Sveriges Hembygdsförbunds högsta utmärkelse vid förbundets jubileumsstämma i Stockholm.

Sedan några år tillbaka bjuder Vårgårda kommun in till Vårgårdafesten. Då delar kommunen ut lite olika utmärkelser, bland annat Föreningsledarpriset och kulturpriset. Vi gör ett klipp ur Alingsås Tidnings referat om festen i TångaHallen. Så här skriver Urban Kärving

i Alingsås Tidning: Kulturpriset gick i år till Sabina Henriksson, Jenny Gustavsson och Svältornas Fornminnesförening, för deras kulturevenemang Ornungastämman.

Det var för fyra år sedan som riksspelmännen Sabina Henriksson och Jenny Gustavsson startade Ornungastämman med starkt stöd av Svältornas Fornminnesförening. Musikfesten har fått stort genomslag i folkmusikkretsar i hela landet. Stämmorna har varit mycket välbesökta.

Sabina Henriksson och Marianne Lindh, från Fornminnesföreningen, tog emot utmärkelsen.

Motiveringen lyder:

Årets kulturpristagare har tillsammans byggt upp ett kulturevenemang som lockar besökare från när och fjärran och där glädjen i att spela folkmusik över generationsgränserna står i centrum. På Ornungastämman ges utrymme för både dagens men också morgondagens folkmusiker. Genom spelmansstämman bevaras också den tradition av folkmusik som finns i Ornunga genom spelmannen Johan Albert Pettersson och hans musik.

I Svältornas Fornminnesförening är vi jätteglada att vårt arbete uppskattas på det här sättet.

Text Leif Brunnegård

Foto Robert Hagström

Pizzakväll på hembygdsgården

Aldrig förr. Vi försöker att ha något nytt program varje år. I år blev det en pizzakväll i hembygdsgården.

Brandstorps hembygdsgårdsförening har en grupp som arbetar med årets program. Gruppen är mycket aktiv och iderik. Varje år finns målet att bjuda på något nytt i föreningens regi. I år var förslaget pizzakväll med underhållning på hembygdsgården. Pizzorna skulle bakas i Bredegårdstugans stenugn och serveras i samlingssalen. Målet var att nå yngre besökare och locka dem som ytterst sällan besöker hembygdsgården. En särskild arbetsgrupp för

evenemanget bildades. Vi som var med i arbetsgruppen kände oss ganska spända inför kvällen. Det hela blev dock mycket lyckat! Närmare 60 gäster hade näppat på vår inbjudan. Vi kunde glädja oss åt såväl stamgäster som nya besökare på hembygdsgården.

Pizzorna blev riktigt goda i den gamla ugnen och alla lät sig väl smaka.

Två rutinerade musiker stod för underhållningen och kunde bjuda på såväl äldre som nyare låtar. De flesta gästerna stannade kvar de tre timmar som det hela varade. Stämningen var mycket gemytlig och kvällen gav även några nya medlemmar.

Troligen ett återkommande inslag i föreningens verksamhet!

Text Katarina Carlsson

Foto Marianne Larsson

Brandstorp

Vet ni vad detta är?

Den frågan fick jag och min kamrat när vi hälsade på i Särestads hembygdsmuseum och visades runt av Gunnar Brandt. Varken Görgen eller jag hade sett något sådant. Det visste inte vi heller, sa Gunnar, men så berättade en besökare att man ställde den innanför gluggen i hönshuset. När räven kom och ville gå in körde han huvudet genom fällan, då ramlade den in i hönshuset och bröt nacken på den stackars räven. Folk var påhittiga förr i tiden.

Leif Brunnegård

Industrisamhällets kulturarv värt att bevara

Torsdagen den 6 oktober 2016 inbjöds till en samverkansdag kring Industrimuseum Västra Götaland. Platsen var Innovatum Science Center i Trollhättan. De parter som ingår i samverkan är NAV, Hembygdsförbunden genom Hembygd Väst, Maritimt i Väst, Västarvet, Innovatum, Göteborgs Stadsmuseum Borås museer samt Riksarkivet Landsarkivet Göteborg. Prisma är ett verktyg för samverkan. Det är en webbplats kring industrisamhällets historia, där alla kan bidra med sin berättelse. Det är en öppen digital plattform och en mötesplats för bilder och berättelser om människor och platser, som lagt grunden för samhället i dag. Alla historiska pusselbitar ger en helhet, och nutidsmänniskan behöver mening och sammanhang. Teman kan vara "Stad och land", "Bilismen", "Miljö och energi" och "Globalisering".

Målen för Industrimuseum Västra Götaland är:

Att lyfta fram samhällsförändringen i Västra Götaland under industrialismen ur ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt perspektiv.

Att öka förståelsen av hur dagens samhälle växt fram och bidra till samtalet om vart utvecklingen är på

väg. Att öka människors, och speciellt ungas delaktighet i och intresse för industrisamhällets kulturarv och framtidsfrågor.

Att bygga bra samverkan mellan parterna för att många skall kunna ta del av och medverka i industrisamhällets kulturarv.

Att stärka samverkan med aktörer utanför kulturarvsområdet för att mer kraftfullt bidra till samhällsutvecklingen. Under dagen fick representanter för de olika organisationerna presentera olika förslag till verksamheter och aktiviteter, som kan utvecklas i samverkan. NAV ville ha kulturarvsdagar, det efterlystes bättre kontakter mellan kommuner och ideella organisationer, hembygdsföreningar talade om renovering av ramsåg samt kulturvandringar och medlemsföreningar inom Maritimt i Väst hade olika projekt inom sjöfarten. Efter en fördjupning i form av en work-shop utkristalliserades så småningom möjligheter till samverkan om till exempel marknadsföring och utveckling av besöksmål. Det blir en intressant och spännande fortsättning!

Ann-Britt Boman

Årets hembygdsbok är det er bok?

Hembygdsvården ger ut ett stort antal skrifter varje år. Sveriges Hembygdsförbund ser ett behov att lyfta statusen för denna litteratur. SHF har därför har instiftat ett pris för hembygds litteratur. Med priset vill SHF främja kvalitet och skapa positiv uppmärksamhet. Pristagaren utses av en jury och boken presenteras i september på Bok- och biblioteksmässan i Göteborg.

Priset ges till en bok, utgiven under det senaste året, 2016, och som på ett föredömligt sätt levandegör det lokala kulturarvet.

Boken ska ha getts ut av en hembygdsförening eller i samarbete med en hembygdsförening. Hembygdsföreningen ska vara ansluten till ett regionalt hembygdsförbund och SHF. Om boken är en samproduktion mellan en författare och en hembygdsförening ska det stå angivet i bokens produktionsuppgifter. Juryn ska värdera forskningsinsatsen och de litterära kvaliteterna i presentation och gestaltning. Priset tilldelas föreningen om det är en antologi eller författaren om det är en enskild författare

till boken och består av ett diplom och 10 000 kronor.

Hembygdsföreningarna lämnar förslag till de regionala hembygdsförbunden. För att få del av möjligheterna till utmärkelsen vill Västergötlands hembygdsförbund ha in nominerade bidrag, senast den 15 februari, 2016. Västergötlands hembygdsförbund ser fram emot att få ta del av många bra böcker och god hembygds litteratur... Tag chansen, synliggör er hembygdsbok! Tag möjligheten, att få utmärkelsen Årets hembygdsbok!

Om ni har frågor hör av er till kansliet till Eva Mann, på telefon 0512-105 50 eller per mejl: vasterg.hembygdsf@telia.com.

Skicka er hembygdsbok och ert bidrag till:
Västergötlands Hembygdsförbund
Box 15, 534 21 Vara

Välkomna med era nomineringar!
Styrelsen i Västergötlands hembygdsförbund

Årets hembygdsbok

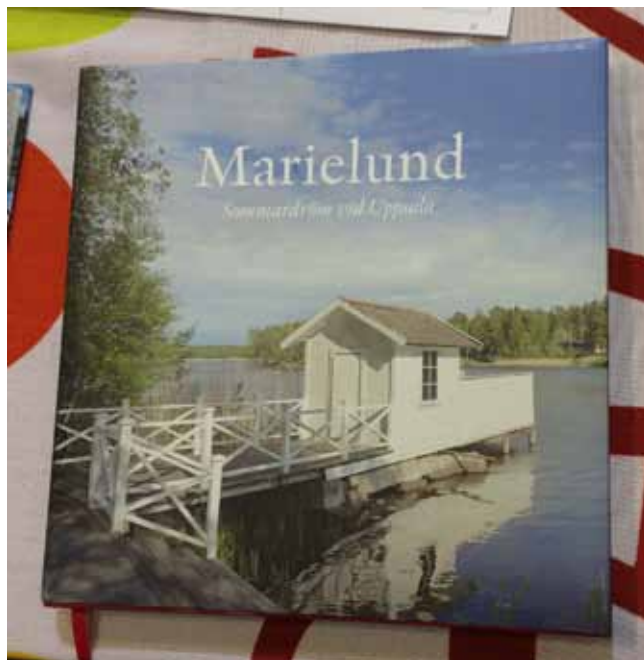
Marielund – Sommardröm vid Uppsala

Glad pristagare. Jonas Pertoft från Marielunds vänner tar emot priset av förbundsordföranden Birger Svanström.

Vid årets bokmessa i Göteborg hade Sveriges Hembygdsförbund en större monter med extra satsning med tanke på 100-årsjubileet och Hembygdens år. De senaste åren har priset till årets hembygdsbok delats ut klockan 14 på lördagen, så även detta år. Priset gick till boken "Marielund – Sommardröm vid Uppsala" som tagits fram av hembygdsföreningen Marielunds vänner. Huvudredaktören Jonas Pertoft var på plats och mottog priset av SHF:s ordförande Birger Svanström. Juryns motivering var: Boken om Marielund speglar en sommarort ur flera perspektiv: historia – men också arkitektur, konst, jord och skog samt inte minst järnvägsperioden med Lennakatten. Berättelsen blir särskilt intressant tack vare att perspektivet breddas och Marielund sätts in i ett kulturhistoriskt sammanhang. Välskrivna texter som lockar till läsning, därtill utsökta illustrationer och fotografier. Ett särskilt plus för utförlig litteratur- och källförteckning. Kort sagt: En hembygdsbok som håller verkligt hög klass.

Hedersnämmande gick till följande tre böcker: Magnus Gustafsson och Stefan Gustafsson: Hus och gator i Varberg. Bilder och nostalgi från 1980-talet. Erik Björnberg: Vandring bland sjöofficerarnas gårdar. Guide till Nättraby kulturstig. Anders Roth och Kerstin Ljungqvist: Rostocks Brunn. Således bidrag från oss näraliggande Halland och Dalsland. Boken om Varberg ligger mig mycket varmt om hjärtat då jag var "sommar-

Årets hembygdsbok 2016.

stugeboråsare" vid den tiden på 1980-talet. Vårt bidrag från Västergötland: "Hajom - från urtid till nutid" kom utanför listan men i mitt tycke kan den mäta sig mycket väl med de andra med sina vackra bilder och sitt hel-täckande ämne som även kan vara av intresse för icke Hajomsbor.

Ytterligare ett pris delades ut, nämligen Kulturhammaren där syftet är att uppmärksamma och hedra personer, företag eller organisationer som gjort stora insatser i hembygdsrörelsens anda. Det gick till Björn Gidstam med motiveringen: med sitt lokala engagemang i ord och med skissblock har han dokumenterat det svenska kulturlandskapet, inte bara i Småland utan även i flera andra landskap. Genom sina böcker förmedlar Björn både känsla och fakta från en tid som egentligen inte är så avlägsen."

Med flera andra landskap bör betonas att Björn Gidstam gjort en mycket vacker bok om Västergötland där till och med teckningar från mitt Tvärred ingår!

Jan Henry Svensson

Brukar du surfa?

Då tycker jag att du skall gå in på www.hembygd/vastergotland. Där finns mycket intressant att läsa och lyssna på. Ha det så trevligt!

En sann hembygdsvän har gått bort

Glada författare. Ingrid Svensson och Hasse Johansson har tillsammans skrivit boken *Med rötterna i Magra*.

Hembygdsforskaren och författaren Ingrid Svensson avled i augusti efter en kort tids sjukdom. Hennes senaste bok ”Med rötter i Magra” utkom så sent som i maj i år. Ingrid var född i Loo 1947 och var bosatt i Göteborg större delen av sitt liv.

Hennes intresse för hembygden och sin hemby tog fart på 1980-talet genom att hon intervjuade många av de äldre i Loo under sin forskning om sin släkt. Hon sammanställde många häften om Loo-släkter under åren.

Hon hade en ovanligt god förmåga att ta vara på de äldres berättelser och levandegöra dem i sina skrifter. Det blev ett 25-tal skrifter och böcker under åren. Hennes första skrift handlade om ”Faster Ida”, och hon vilar nu i faster Idas grav.

Dessa intervjuer och mödosam forskning på olika arkiv ledde fram till hennes första riktiga bok ”Loo i gången tid”. Den har blivit en riktig klassiker. Ingrid planerade och ledde många torp- och bygdevandringar under åren. Hon sammanställde även en skrift om kvarnarna i Långareds socken, vilken följdes upp med några kvarnvandringar. Och hon kämpade för att få ortnamnet Loo stavat på gammalt vis med två o.

Fast Ingrid bodde i Göteborg, så levde hon ständigt i sina tankar och i sitt arbete i sin släkt och i sin hembygd. Hela sitt forskningsarbete har hon lämnat till kommunarkivet i Alingsås. Hon uppmärksammades av Västergötlands genealogiska förening 2008 och hon fick Åke Imarks stipendium 2009.

Hennes minne lever tacksamt kvar i bygden.

*Text Erik Fristedt
Långareds hembygdsväring
Foto Lena Höggärde*

Ingen smed från Småland

En smed kom vandrandes från Småland och bosatte sig i Älvsborgs län, hans söner hette Matts och Långe Sven. Så sa Ingrid Svensson när hon mötte Hasse Johansson och pratade om deras gemensamma rötter i Höggärdet, Magra. Hasse som forskat mycket protesterade, han hade inte sett till någon småländsk smed.

Resultatet blev att de tillsammans skrev släkt- och bygdeboken *Med rötter i Magra*. Resultatet har blivit imponerande. Inte bara för att de kan berätta mängder om människor och företeelser i Magra, och inte minst kring Höggärdet. Fakta som de fått fram genom intervjuer och flitiga arkivstudier.

Där framgår också hur de är beredda att förkasta gamla uppgifter som visat sig inte hålla, som den om smeden från Småland. Resultatet har blivit en bok som berättar mycket om Magra, men också kan ge åtskilliga tips om hur man forskar inför en bygde- och släktbok.

Hans Menzing

Med rötter i Magra. En släkt- och bygdebok. Författare: Hasse Johansson och Ingrid Svensson. 140 sidor med många illustrationer.

En helårsprenumeration
på Västgötabygden är en välkommen julklapp.

Läsvärt i korthet

Naturresevatet Mölarp. Huvudförfattare, som även tagit de flesta bilderna: Ola Högberg. Förlag: Ola Högberg, Fristad. Bortåt 100 sidor med bra bilder och faktarika texter om ett mycket vackert och intressant område.

Västsveriges elektrifiering. Text och bilder: Sven-Erik Björklund. Utgivare: Skepplanda hembygdsförening. Cirka 100 sidor med massor av kartor med intressanta fakta kring olika delar av Västergötland plus länge sammanhängande texter. Här kan man finna information om den egna bygden, som att domkyrkan utanför mitt fönster fick el redan 1899.

Margareta Regina – vid Gustav Vasas sida. En biografi över Margareta Leijonhufvud (1516 – 1551). Författare: Karin Tegenborg Falkdalen. Utgivare: Setterblads förlag i samarbete med släktföreningen Leijonhufvud. 127 sidor om drottningen från Loholmen som bland annat födde två kungar och verkar varit den enda som Gustav Vasa riktigt litade på.

Gudhems-Axet. Medlemstidning för Gudhemsbygdens Hembygdsförening. Nr 3 2016. Redaktör: Lars-Erik Kullenwall. 52 sidor om bl a rundtur kring Mösseberg enligt Falköpings-Tidningen 1939 och sägner från Sätuna. Dessutom förstås massor om verksamheten under det gångna året.

Meddelande från Föreningen för Västgötalitteratur. Nr 3 2016. Redaktör: Johnny Hagberg. 20 sidor om bl a Kinnekulle – kyrkornas berg och landsmålaren August Hammar från Södra Kedum (och landsmålaren målade alltså inte tavlor utan berättade om sin hembygds dialekt).

Mimers brunn. Arkeologi, etnologi och historia i Västra Götaland. Nr 4 2016. Redaktör: Christina Ström. 52 sidor om bl a prästen Adolf Roos från Ulricehamn som var själasörjare åt en kungamördare och Odhner – historikern från Medelplana.

Skara stiftshistoriska sällskap. Medlemsblad 2016:3. Redaktör: Johnny Hagberg. 20 sidor med bl a en artikel av Carl Löfving om biskop Thurgot och träkyrkan i Skarke (Varnhem) medan Karl-Erik Tysk skriver om Friggeråkers återuppståndna kyrka.

Ättlingen nummer 1 2016. Redaktör: Monika Moberg. Utgivare: Skövde Släktförening. 16 sidor om bland annat föreningens 35-årsfirande, DNA i släktforskningen och råd om hur man publicerar sin forskning på nätet.

Bondgården. En kort beskrivning av bondelivet på 1950-talet. Underlag från socknarna Södra Hestra och Skepplanda. Författare: Sven-Erik Björklund. Utgivare:

Skepplanda hembygdsförening. 20 sidor med många illustrationer och skisser.

Kedumsbladet nr 3 2016. Redaktör: Kerstin Larsson. Åtta sidor om bl a Nedre Storegården – Kopparslagargården, märkligt arkivfynd i S Kedums hembygdsarkiv, planerna för cykelväg mellan skolan och Kedumsvallen samt sedvanlig fotbollskrönika med stort utrymme för damfotboll.

Alla dessa dagar. Berättelser om Ingebor Larsdotter och Andreas Swensson, de första backstugusittarna på Kulla. Författare: Lena Calmestrand, som även var den drivande bakom arbetet att rädda Kulla, som ligger i Upphärad. Boken är på drygt 70 sidor och startar 200 år tillbaka och ger målade beskrivningar av hur livet kunde vara då. Kulla byggdes 1860 och var bebott i hundra år. 2005 räddades det av föreningen Backstugans Vänner som fick huset av dödsboet efter sista ägaren. Nu är det byggnadsminne och 2012 fick Kulla Sveriges Hembygdsförbunds byggnadsvårdspris för bäst restaurerade hus. Behållningen för denna högst läsvärda bok går förstås till Kullas bevarande.

Hembygden, utgiven av Sätilla Hembygdsförening. Redaktionskommitté Ove Scheveniusm, Jarl Eriksson och Ingrid Zackrisson, fotoarbete Håkan Almqvist. 36 sidor i A5-format. Ett stort antal korta artiklar med mycket bygdehistoria och många bilder.

Hans Menzing

Fådder eller knöcker?

Hur har it mä julagrana? En del har egna graner, men di fleste utå öss får allt köpa säk ena gran. Förr i tia, då geck Far på stället ut å hämta ena julagran på julaftas förmedda. Då va ho färsker. Nu för tia, hogger di högavis mä julagrana i metten på november å ifrå förste advent står di i stära å säljer granera. Södda graner, di barrar la på trejedan. Bäst ä dä, um en kan få ena gran sum ä hoggen dara före jul. Men dä finns fölck sum knöcker si julgran. Dä kan la inte va nôt vidare å ha ena knöcker gran. För nôra år sen hörde ja um en bonne sum va på väg ut te sina skogsmarker. Rätt sum dä va, feck han se att nôn hade bunnet ena sno ve en snöstake på vägarena. Han ble förveten, geck å traktorn å följde snoa ner i graneplanteringa. Dä va nôn sum hade markerat ena granner gran. Men dä finns ju olika granna graner i ena plantering, så bonnen lössa snoa å flötta na te ena mindre granner gran. Nôra dar ätter va snoa bôrte. Han geck ner i planteringa igen, å den granna grana va kvar men den grömma grana va åhoggen. När ja berättat för en bonne ja ä känder mä, sa han, att messtänker en att dä ä granatjuva på gång, då kan en stänka på lite göschelvatten. Dä loktar inte ute när dä ä källt. Men när grana har stått inne e stunn. Då loktar dä frist, småmyste han.

Årsstämman 2017 hålls i Falköping

Falköping blir platsen för årsstämman 2017 med Gudhemsbygdens hembygdsförening som ansvarig. Lördagen den 13 maj går stämman av stapeln.

När denna tidningen går i tryck är programmet inte klart. Du kommer att få mer information om programmet i nästa nummer. Men notera datumet i din almanacka redan nu.

Välkommen till Falköping!

Lars-Eric Kullenvall

ordförande i Gudhemsbygdens hembygdsförening

Nästa nummer av Västgotabygden

kommer i vecka 8 nästa år. Manusstopp den 10 januari 2017. Men skicka gärna material tidigare. Författarna i denna skrift är själva ansvariga för innehållet i sina artiklar. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera insänt material. Om inget annat anges, är artikelförfattaren också fotograf. Bidrag och tips till tidningen mottas tacksamt av redaktionen, liksom tidskrifter och böcker som önskas anmälda. De flesta texter och bilder publiceras på vår hemsida. Insända texter och bilder anses som godkända för publicering på vår hemsida.

Tack för i år!

Nu ser vi fram mot nästa år och hoppas på många trevliga artiklar och notiser från olika håll i Västergötland. Kolla att vi har en ny adress till redaktionen.

VÄSTGÖTA BYGDEN

Redaktörsgrupp:

Ann-Britt Boman, sammankallande, Spireavägen 5, 513 35 Fristad, tel 033 - 26 19 21

e-post: birgitta.fristad@telia.com

Leif Brunnegård, Asklanda Ekehagen, 447 93 Vårgårda, tel 0322/66 10 26 e-post: vbn.red@tele2.se

Hans Menzing, ansvarig utgivare, Marumstorget 1, 532 32 Skara, tel 0511/12643,

e-post hans.menzing@telia.com

Övriga i redaktionskommittén:

Jan-Olof Berglund, Stora Rör, Nolgården 3, 54015 Väring, tel 0500-441105, 0708-420453,

e-post: j-o.berglund@telia.com

Bo Björklund, Hövägen 9 C, 446 32 Älvängen. tel 0303 - 74 98 78. e-post bo.bjorklund@risveden.com

Tage Brodin, Bäckaskog, Främmestad, 465 97 Nossebro, tel 0512/531 50, e-post: frammestad@tagebrodin.se .

Birgit Carlsson, Ljungås, 519 91 Istorp, tel 070-620 66 66, e-post bisido@hotmail.com

Anna Faxgård, Bua Skogsslätt, 511 98 Hyssna, tel 0320 - 397 77, e-post anna.faxgard@telia.com

Monika Moberg, Norra Bergvägen 16 B, 541 32 Skövde. 070-642 56 70, e-post monika.moberg@blackhornet.se

Förbundsordförande: Jan-Olof Berglund.

Vice förbundsordförande: Sven-Åke Mökander, Markgatan 39, 441 51 Alingsås, tel 0322-67 23 10, e-post svenake.mokander@gmail.com

Förbundssekreterare: Monika Moberg

Förbundskassör: Birgit Carlsson.

Kanslist: Eva Mann, Västergötlands Hembygdsförbund, Box 15, 534 21 Vara, tel 0512-10550. bost. 0511-37 03 30, Bankgiro 378-5383. Kansliets e-post: vasterg.hembygdsf@telia.com

När Du vill skicka in text och bilder till Västgotabygden använd e-post

redvastgotab@gmail.com

Har Du adressförändring, ring till Eva Mann, telefon 0512 - 105 50, hon jobbar på torsdagar 9-15 eller e-post: vasterg.hembygdsf@telia.com

Från forntid och nutid för framtid

I det första numret av Västgötabygden som kom ut på våren 1946 skrev grundaren Gustaf Ewald om starten och om hur han tänkte sig tidningen. Jag gör några klipp.

Då jag i slutet av förra året erhöll inbjudan att övervara ett sammanträde i Herrljunga för planläggning av en årsbok eller en hembygdstidskrift för Västergötland, glädde detta mig mycket ty jag hade sedan flera år gått med tanken att själv utge en sådan tidskrift. Vid detta första sammanträde närvaro bortåt 25 personer och bland dem funnos representanter för flera hembygdsföreningar i både Skaraborgs och Alvsborgs län.

Då den ekonomiska frågan slutligen kom till behandling inställde sig emellertid eftertankens kranka blekhet. Man efterfrågade donatorer. Hemmansägaren Carl Henriksson i Stenunga, Hudene, utlovade då genast 200 kr, och då en person från Nossebrotrakten därefter vinkade med 50 kr, kunde mötesordföranden glatt konstatera: Så där ja, nu ha vi ju genast 250 kr.

Västgötabygden kommer att redigeras efter följande av mig uppgjorda program: Uppmärksamhet bör i första hand ägnas åt aktuella händelser. När sålunda en hällkista eller ett annat fornminne upptäckes, en kyrka restaureras eller ett nytt tempel uppföres, ett hembygdsmuseum eller en hembygdsgård inviges, en västgötaförfattare, -uppfinnare, -vetenskapsman etc, framträder och en redan bemärkt västgöte passerar sina jämna åldersstreck så bör detta komma till alla västgötars kännedom. Men därjämte skola fortlöpande serier av artiklar om våra märkliga kyrkor, historiska gods och gårdar, städer och byar, beredas utrymme. Skildringar av hantverk och industri, beskrivningar om sägner, folkliv och folkkrörelser, skola också ha sina givna platser i spalterna. Det icke minst viktiga är att texten åtföljes av ett rikt illustrationsmaterial. Tidskriften, som skall bli ett sammanfattande organ för hembygdsarbete, natur- och kulturminnesvård, bör med sitt innehåll intressera såväl den genuine hemmavästgöten som den "i förskingringen" bosatta landsmannen.

Alingsås den 26 mars 1946.

Gustaf Ewald

Det mesta stämmer idag. Men när en redan bemärkt västgöte passerar sina jämna åldersstreck, det skriver vi inte om idag .

Det första numret var på 16 sidor och de första åren kom tidningen ut med fyra nummer per år. Prenumerationspriset var 2 kronor och 50 öre.

Nummer 1 1971

Folke Tengeland i Grästorp var redaktör. Tidningen kom ut med sex nummer per år och sidantalet var 16. De flesta artiklarna var signerade F T (Folke Tengeland). Det finns små notiser från några hembygdsföreningar och även små recensioner.

Detta nummer

Nu är vi en redaktionsgrupp som ser till att tidningen blir intressant. I det här numret är vi 21 personer som har medverkat. Tidningen trycks i färg och kommer ut med sex nummer per år. De första fem numren är på 32 sidor och årets sista nummer är på 24 sidor.

Jag tror att om Gustaf Ewald kunde bläddra i vår tids Västgötabygden skulle han vara rätt nöjd. Jag tycker att vi lever upp rätt bra till hans vision 1946.

Leif Brunnegård